

SANDER KARU

**AMORTISATSIOONIKULU
(KULUMI) ARVESTUSE
KÄSIRAAMAT**

RAFIKO
2008

Kirjastaja:

© RAFIKO Kirjastus OÜ, september 2008

Kõik kirjastamisõigused kuuluvad Sander Karule, kelle kirjaliku nõusolekuta ei ole lubatud käesoleva raamatu mitte ühtki osa mehaaniliste või elektrooniliste vahenditega reprodutseerida ega mingil muul moel paljundada või avaldada, kaasa arvatud fotopaljundus, informatsiooni talletamine, kontaktkooperimine.

RAFIKO Kirjastus OÜ

Postiaadress: Staadioni 38, 51008 Tartu

www.rafiko.ee

Tel/fax: 7333911

E-post: rafiko@rafiko.ee

ISBN 978-9985-9910-1-5

AUSTATUD LUGEJA!

Täna, et olete otsustanud tutvuda käesoleva raamatuga. Raamatu kirjutamise ajendiks olid ikka ja jälle klientide poolt esitatud küsimused seoses amortisatsioonikulu arvestusega ja äärmiselt positiivne tagasiside, mida olen saanud paljudelt lugejatelt seoses varemilmunud raamatutega, mille autor või kaasautor oli mul võimalik olla. Veelgi suuremat rõõmu ja rahulolu on tekitanud asjaolu, et paljud lugejad on saanud praktilist kasu, juurutades edukalt praktikasse varasemates raamatutes toodud mõtteid.

Tänapäeval toimuvad kiired muutused nii inimeste väärtushinnangutes ja mõtlemises kui ka elu- ja majanduskeskkonnas. Kulud ei teki organisatsioonis niisama, vaid kulud sh amortisatsioonikulu on konkreetsete juhtimisotsuste (tegevuste) tulemus. Kui veel mõned aastad tagasi oli piisav osata õigesti ja õiglaselt arvestada kulusid, siis täna sellest ei piisa.

Kuluarvestuse süsteemide arengutaseme hindamisel on üheks oluliseks kriteeriumiks see, kas organisatsiooni väljundiks olevate toodete/teenuste kulusid suudetakse arvestada või ei. Kuna paljude organisatsioonide bilanssides on põhivarade osakaal jätkuvalt suur, muutub järjest tähtsamaks amortisatsioonikulu arvestus. Nüüdisajal ei ole enam piisav, et amortisatsioonikulu on arvestatud õigesti ja õiglaselt organisatsioonivälise aruandluse jaoks. Eesmärgiga saada täpne info toodete ja teenuste omahinnast ning jääktulust on oluline, et amortisatsioonikulu on arvestatud õigesti ja õiglaselt, lähtuvalt kulude põhjus-tagajärg seostest organisatsiooni väljunditele (toodetele, teenustele, projektidele) ja tegevustele.

Käesoleva **raamatu eesmärk** on, lähtuvalt nüüdisaegsetest tulemuslikkusele suunatud kulude juhtimise ja arvestuse põhimõtetest:

- värskendada lihtsalt ja loogiliselt teadmisi amortisatsioonikulu arvestusest,
- tuua välja olulisemad nõuded põhivarade ja amortisatsioonikulude arvestusele,
- illustreerida valitud praktiliste näidete abil erinevaid amortisatsioonikulu arvestuse meetodeid ja
- esitada näiteid amortisatsioonikuludega seotud majandustehingute kirjendamisest raamatupidamises.

Tähtis on teadvustada, et ei ole olulisi põhimõttelisi erinevusi kasumile suunatud ja kasumile mittesuunatud organisatsioonide kuluarvestuse meetodites ja põhimõtetes juhul, kui organisatsiooni tegevus on suunatud tulemuslikkusele.

Esimeses peatükis käsitletakse kulude juhtimise olemust ja põhimõtteid seostatuna nüüdisaegsete tulemuslikkuse juhtimise ja *controllingu* põhimõtetega.

Teises peatükis tuuakse välja olulisemad nõuded põhivarade arvestusele lähtuvalt Raamatupidamise seadusest.

Kolmandas peatükis käsitletakse amortisatsioonikulu arvestuse meetodeid ja lisatakse asjakohased näited amortisatsioonikulu arvestuseks.

Neljandas peatükis tuuakse näiteid amortisatsioonikulu kajastamisest raamatupidamises.

Olulisemad märksõnad on lisatud raamatu lõppu.

Raamat on koostatud suunitlusega juhtidele, finantsistidele, raamatupidajatele, *controlleritele*, analüütikutele, omanikele, investorele, üliõpilastele, praktikutele ja teistele huvilistele, kelle

tegevus on praegu või tulevikus seotud kulude juhtimise ja arvestusega.

Kuna senini ei ole mitmed käsitletud valdkonnaga seotud mõisted üheselt mõistetavalt formuleeritud, on eelistatud Raamatu pidamise seaduse terminoloogiat ning arusaadavuse parendamiseks lisatud täiendavaid eesti- ja võõrkeelseid termineid ja praktikas kasutatavaid mõisteid ning defineeritud erinevaid mõisteid.

Tänan kõiki, kes aitasid heade mõtete ja tegudega kaasa antud raamatu koostamisele ning lugejani jõudmisele. Olen ette tänulik kõikidele lugejatele ettepanekute ja märkuste eest, mis võimaldaksid antud temaatikat veel paremini ja lugejale kasulikumalt käsitleda.

Lugupidamisega
Sander Karu

AUTORIST

SANDER KARU (s 1959) on lõpetanud Tallinna Polütehnilise Instituudi 1982. aastal ja Tartu Ülikooli majandusteaduskonna ärijuhtimise magistrina, *cum laude*, 1998.a. On osalenud erinevates koolitusprogrammides Suurbritannias, Taanis, Austrias, Rootsis, Soomes jt riikides ja täiendanud oma teadmisi Tallinna Tehnikaülikooli doktorantuuris. Kuulub alates 1999.a. Euroopa Majandusarvestuse Assotsiatsiooni (*European Accounting Association*) liikmeskonda.

Viib läbi avalikke ja organisatsioonisiseseid koolitus- ja koostööprogramme, keskendudes partnerlusel põhinevale koostööle klientidega organisatsioonidele lisaväärtuse loomiseks alljärgnevates valdkondades:

- finantsid,
- strateegia juurutamine ja tulemuslikkuse mõõtmine,
- õnnelik ja tulemuslik meeskond.

Lisaks koolitus- ja koostööprogrammidele aitab kaasa praktikas toimivate lahenduste leidmisele ja juurutamisele muutuvast majanduskeskkonnas läbi konsultatsioonitegevuse ja mentorluse.

Kuulub mitmete äriühingute juhtkonda.

Varem on töötanud International University Audentes finantsjuhtimise õppetooli hoidjana, juhtimis- ja finantstreenerina ASis Invicta ning tippjuhina ja juhina Tartu Kommertspangas, ASis Walko, AS Baltika Valga Õmblusvabrikus, Valga Mööblivabrikus ja Tartu Mööblikombinaadis.

On raamatute “Kulude juhtimine ja arvestus tulemuslikkusele suunatud organisatsioonis” I osa (2008), “Juhtimise võlu ja valu” II osa (2002), “Juhtimise võlu ja valu” I osa (2001) ja “Rahakäibe juhtimine” I osa (2000) autor ning raamatute „70 kulude juhtimise ja arvestuse ülesannet“ (2008), “Eelarvejuhendi koostamine kohalikele omavalitsustele, riigiasutustele, äriühingutele” (2007), “Eelarvestamine – üks strateegilise *controlingu* juurutamise eeldusi organisatsioonis” (2004), “Rahakäibe juhtimine” II osa (2001), Müügikäsiraamat (1999/2000) ja “Kuluarvestuse süsteemi loomine ettevõttes” (1999) kaasautor.

Lisainfo: <http://www.hot.ee/sanderkaru/>

VAJALIKUD TEORIAD PRAKTIKASSE
rafiko@rafiko.ee
www.hot.ee/sanderkaru GSM: +372 5043202
finantsid; strateegia juurutamine ja tulemuslikkuse mõõtmine; õnnelik ja tulemuslik meeskond
SANDER KARU koolitus- ja koostööprojektid

SISUKORD

1 KULUDE JUHTIMINE JA ARVESTUS NÜÜDIS- AEGSES MAJANDUSKESKKONNAS.....	11
2 PÕHIVARA JA AMORTISATSIOONIKULU ARVESTUS RAAMATUPIDAMISE SEADUSES.....	16
2.1 Põhivara	16
2.2 Põhivara edasine kajastamine bilansis	22
3 AMORTISATSIOONIKULU ARVESTUSE MEETODID	29
3.1 Sirgjooneline meetod	29
3.2 Alaneva jäägi meetod.....	31
3.3 Kahekordselt väheneva jäägi meetod.....	32
3.4 Aastate summa meetod	34
3.5 Tegevusmahu meetod	35
4 NÄITEID AMORTISATSIOONIKULU KAJASTAMISEST RAAMATUPIDAMISES	37
4.1 Materiaalse põhivara amortisatsioon (lineaarne meetod).....	37
4.2 Materiaalse põhivara amortisatsioon (tegevusmahu meetod).....	37
4.3 Materiaalse põhivara amortisatsioon (kahe- kordselt väheneva jäägi meetod)	39
4.4 Vara amortisatsiooni perioodi muutmise.....	40

NÄITED, JOONISED JA TABELID

Tabel 2.1	Sageli kasutatavad põhivara eluead (kasutusajad) liikide lõikes	19
Näide 2.1	Põhivara soetusmaksumuse jagamine komponentideks	19
Näide 2.2	Põhivara amortisatsiooni arvestus lähtuvalt masina tegelikust tööajast	23
Näide 2.3	Amortisatsiooniperioodi muutmine	24
Näide 2.4	Kulutuste kapitaliseerimine immateriaalse põhivarana	26
Näide 2.5	Põhivara ja amortisatsioonikulu arvestamise kord	27
Näide 3.1	Amortisatsioonikulu arvestamine sirgjoonelisel meetodil	30
Näide 3.2	Amortisatsioonikulu arvestamine alaneva jäägi meetodil	32
Näide 3.3	Amortisatsioonikulu arvestamine kahekordselt väheneva jäägi meetodil	33
Näide 3.4	Amortisatsioonikulu arvestamine aastate summa meetodil	34
Näide 3.5	Amortisatsioonikulu arvestamine tegevusmahu meetodil	36

KASUTATUD KIRJANDUS

- Haldma, T., Karu, S. 1999. Kuluarvestuse süsteemi loomine organisatsioonis. Rafiko
- Karu, K. 1999. Raamatupidamise sise-eeskirjade koostamine. Rafiko
- Karu, S. 2000. Rahakäibe juhtimine I osa. Rafiko
- Karu, S. 2008. Kulude juhtimine ja arvestus tulemuslikkusele suunatud organisatsioonis“, I osa. Rafiko
- Karu, S., Zirnask, V. 2004. Eelarvestamine, üks strateegilise *controllingu* juurutamise eeldusi organisatsioonis. Rafiko
- Leppik, E. 2005. 277 majandustehingut raamatupidamises. Praktilisi näiteid. Rafiko
- Põhivarade amortisatsiooni (kulumi) arvestuse võimalusi praktikas. 1996. Rafiko
- Raamatupidamise seadus. <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=12769864>, seisuga 11.02.2008.a.
- RTJ 1 Raamatupidamise aastaaruande koostamise üldpõhimõtted (muudetud 2005)
- RTJ 2 Nõuded informatsiooni esitusviisile raamatupidamise aastaaruandes (muudetud 2005)
- RTJ 4 Varud (muudetud 2005)
- RTJ 5 Materiaalne ja immateriaalne põhivara (muudetud 2005)
- RTJ 10 Tulu kajastamine (muudetud 2005)

MÄRKSONADE REGISTER

- aastate summa meetod, 34
- akumuleeritud kulum, 21
- alaneva jäägi meetod, 31
- amortisatsioon, 20, 21
- amortisatsioonikulu, 30
- amortisatsioonimäär, 30
- amortisatsiooninorm, 30
- amortiseeritav osa, 21
- arendusväljaminekud, 25
- bilansiline (jääk)maksumus, 21
- degressiivsed meetodid, 29
- eluiga, 18
- kahekordselt alaneva jäägi meetod, 32
- kahekordselt väheneva jäägi meetod, 32
- kapitaliseeritavad kulud, 17
- kasulik eluiga, 21
- kasutusaeg, 18
- kulu, 11
- kulude juhtimine, 11
- kulude juhtimise süsteem, 13
- käibevara, 16
- lisandväärtuse analüüs, 13
- lõppväärtus, 21
- mahaarvestise määr, 30
- majanduslik lisandväärtus, 12
- mittekapitaliseeritavad kulud, 17
- organisatsiooni väärtusahel, 13
- paindlikud tootmissüsteemid, 13
- piirangute teooria, 13
- proportsionaalsed meetodid, 29
- põhivara, 16
- sirgjooneline meetod, 29
- soetusmaksumus, 21
- strateegiline kulude juhtimine, 12
- tegevusmahu meetod, 35
- tegevuspõhine eelarvestamine, 13
- tegevuspõhine juhtimine, 13, 14
- tegevuspõhine kuluarvestus, 13, 15
- terviklik kvaliteedi juhtimine, 13
- toote elutsükkel, 13
- täppisajastatud süsteem, 13
- uurimistegevusega seotud väljaminekud, 25
- väljund, 13
- väärtustel põhinev juhtimine, 12
- õiglane väärtus, 21
- äriprotsesside radikaalne ümberkorraldamine, 13
- ühikuumade meetodid, 29

Rafiko Kirjastuse raamatud www.rafiko.ee/ ja www.digiraamat.ee